

Полякова Т.І.,
аспірантка Київського національного
університету культури і мистецтв,
м. Київ

ФУНКЦІ ТЕАТРАЛЬНОГО МЕНЕДЖЕРА У ПРОЦЕСІ КУЛЬТУРОТВОРЕННЯ

Менеджмент як наука виникла та розвивається в зв'язку з необхідністю виховання фахівців в сфері менеджменту методом спроб та помилок розв'язують успіх організації; що може зробити менеджер для запечення успіху організації? Кінцевою ціллю менеджменту є пошук прибутковості підприємства чи установи шляхом організації сценічного процесу. Менеджмент пронизує всю організацію, торкаючись сфер її діяльності.

Термін «менеджмент» застосовується лише до керування соціально-мічними процесами на рівні фірми, що діє в ринкових умовах. Менеджмент - це самостійний вид професійної діяльності, зазначений для досягнення цілей установи в умовах ринкових відносин персоналу. Соколова К.О. під управлінням або менеджментом у сфері театральної діяльності розуміє «цілеспрямований вплив на театральний колектив, діяльності всіх учасників художньо-виробничого процесу, врахування їх спільних зусиль на здійснення поставленої мети» [1]. Межуємось з думкою автора, адже ціллю театрального менеджменту є соціальне функціонування твору сценічного мистецтва. Управління театральним виробництвом багато в чому підлягає закономірностям, що склалися в науці та практиці управління культурою. Проте театральному менеджменту властиві особливості, які історично витікають зі специфіки не лише театру. Він, як система складається з чотирьох отов'язаних підсистем. Розглянемо кожну:

Творча. Творча підсистема відображає відносини типу актор-режисер-сценограф-менеджер-директор. Проте вона вважається однією з найскладніших та найпроблематичніших у цій системі. Багато проблем виникає у взаємодії творчої і управлінської підсистем. Непримиренні конфлікти, як свідчить практична діяльність, викликають методи та способи фінансового забезпечення театрального процесу, які йдуть у розріз з цінностями та інтересами творчого колективу.

Сприймаюча або глядацька. Діяльність театрального колективу спрямована на задоволення потреб публіки. Тому дану підсистему можна вважати базовою і визначальною у функціонуванні та розвитку театру. Публіка театру має свої особливості, пов'язані зі специфікою сприйняття вистави, в процесі якого формується її театральна-художня комунікативна спільність. У зв'язку з тим, що діяльність театру спрямована на створення, публічні виконання та показ творів театрального мистецтва, він потребує наявності постійних глядачів (аматорів, знавців). Таким чином, ті, хто сприймають запропонований театральним колективом твір сценічного мистецтва, являються органічною складовою театрального дійства. Отже глядачі впливають своїми реакціями на всю театральну аудиторію й на ефективність роботи театру в

цілому.

Оцінююча (критична). Критика за своїм призначенням покликана забезпечувати плідний розвиток театральної культури, існуючи у межах ЗМІ. Вона є соціально і естетично контролюючою інстанцією. Безгін І.Д. висловив таку думку [2, с. 320]: «Критик виводить діалог сцени і зали, митця і суспільства із замкненого простору театральної зали в сферу суспільної свідомості».

Управлінська. Роль четвертої підсистеми полягає у відлагодженні відносин між першими трьома підсистемами. Вона виникає у взаємодії творчої і управлінської підсистем. Непримиренні конфлікти, як свідчить практична діяльність, викликають методи та способи фінансового забезпечення театального процесу, які йдуть у розріз з цінностями та інтересами творчого колективу.

Сприймаюча або глядацька. Діяльність театального колективу спрямована на задоволення потреб публіки. Тому дану підсистему можна вважати базовою і визначальною у функціонуванні та розвитку театру. Публіка театру має свої особливості, пов'язані зі специфікою сприйняття вистави, в процесі якого формується її театально-художня комунікативна спільність. У зв'язку з тим, що діяльність театру спрямована на створення, публічні виконання та показ творів театального мистецтва, він потребує наявності постійних глядачів (аматорів, знавців). Таким чином, ті, хто сприймають запропонований театральним колективом твір сценічного мистецтва, являються органічною складовою театального дійства. Отже глядачі впливають своїми реакціями на всю театральну аудиторію й на ефективність роботи театру в цілому.

Оцінююча (критична). Критика за своїм призначенням покликана забезпечувати плідний розвиток театральної культури, існуючи в межах ЗМІ. Вона є соціально і естетично контролюючою інстанцією. Безгін І.Д. висловив таку думку [3, с. 320]: «Критик виводить діалог сцени і зали, митця і суспільства із замкненого простору театральної зали в сферу суспільної свідомості».

Управлінська. Роль четвертої підсистеми полягає у відлагодженні відносин між першими трьома підсистемами. Вона має надзвичайно важливе призначення, адже виконує координуючу функцію, бо включає систему взаємовідносин театру з владою, громадськістю, засобами масової інформації. Саме від уміння керівника здійснити управління театальною установою залежить успіх театру.

Отже, одним із важливих завдань театального менеджменту є врахування:

-інтересів актора, режисера, художнього керівника, декоратора та інших представників театального колективу;

-особливостей публіки (вік, смаки, рівень культури і т.д.);

-необхідності критичної оцінки (ЗМІ).

Це можна виразити таким взаємопов'язаним ланцюгом, де поєднуючи и ланками є діяльність театального менеджера: актор (представник творчо-виробничої групи) - глядач (публіка) - критик (ЗМІ).

Тому, у театральному менеджменті важливу роль посідає особа, що ідейсною його. Визначення Джорджа Бернарда Шоу про роль театального менеджера: «Кожний художній керівник у театрі повинен мати суворого бізнесмена, основним завданням

якого є ділити увесь бюджет навпіл». Саме цим займався менеджер минулого століття. Проте, ми усвідомлюємо, що театральний менеджер повинен мати інші обов'язки, якщо театр хоче вижити в економічних умовах. Щоб театр зміцнювався і більше відповідав вимогам сучасного суспільства, потрібні висококваліфіковані й талановиті фахівці з менеджменту.

Функції менеджменту є складовими частинами будь-якого процесу керування незалежно від особливостей організації. Тому їх називають загальними, у їхньому складі виділяють планування, організацію, контроль і мотивацію.

Планування — функція менеджменту, що полягає у визначенні мети діяльності, необхідних для цього коштів, а також розробці методів, найбільш ефективних у конкретних умовах.

Організація — функція керування, завданням якої є формування структури організації, а також забезпечення всім необхідним для її нормальної роботи — персоналом, матеріалами, устаткуванням, будинками, коштами й ін.

Мотивація — функція, що має метою активізувати людей, які працюють в організації, спонукати їх ефективно працювати для виконання цілей, поставлених в планах.

Контроль — управлінська функція, завданням якої є кількісна і якісна оцінка й облік результатів роботи організації. У процесі керування контроль виступає як елемент зворотного зв'язку, тому що за його даними проводиться коригування раніше ухвалених рішень.

Під функціями управління театральним виробництвом слід розуміти сукупність рішень і дій, об'єднаних спільністю об'єкта, цілей та управлінських завдань. Своєчасне та ретельне виконання кожної з цих функцій забезпечить театру можливість безперерійно і ефективно функціонувати.

Існують різні погляди у вітчизняній та зарубіжній практиці на функціональні обов'язки театрального менеджера.

До їх переліку включають [4]:

- продаж творів сценічного мистецтва,
- адміністративну відповідальність за театральний сезон чи театральну компанію в цілому,
- прийняття рішень із загальних питань творчо-виробничого процесу.
- залучення коштів від приватних осіб, корпорацій, фондів і урядових установ,
- пошуки Грантів, в тому числі урядових і корпоративних спонсорських інвестицій,
- координацію зусиль, націлених на отримання коштів,
- встановлення зв'язків з громадкістю,
- організацію гастрольних турів театрального колективу,
- участь у використанні театрального приміщення,
- дослідження ринку, розробку маркетингового плану та контроль за виконанням.

Слід відмітити, що планування саме по собі не гарантує успіху. Театральна установа, що створює стратегічні плани, може потерпіти невдачу через помилки в

організації, мотивації і контролі. Проте, формальне планування може створити ряд важливих сприятливих чинників для театральної установи. Творчі проекти, як відомо, органічно втілюються при наявності енергійних менеджерів. У більшості випадків плани можуть дещо змінюватися з різних причин, в тому числі через зростання чисельності персоналу або через художні зміни в постановці вистав. Коли складено генеральний план роботи над виставою, можна приступати до пошуків ресурсів для його втілення. Робота над втіленням задуму починається з визначення місця дії, складу театального колективу та складання кошторису.

Театральний менеджер може працювати з конкретним колективом чи наймати на контрактній основі колектив або окремо акторів, режисера та ін. Останній варіант вимагає організації кастінгу (відбір персоналу). Деякі родюсерські центри надають послугу організації подібного заходу. Тобто з снуючої бази акторів (режисерів) споживач має можливість обрати.

Список використаних джерел:

1. Безгін І.Д. Мистецтво і ринок: нариси. - К., 2005. С. 544
2. Безгін І.Д. Особливості театального менеджменту за сучасних умов Арт-менеджер. - 2007. - №3. - С. 9-11.
3. Про театри і театральну справу: Закон України від 31 травня 2005 р. № 2605-IV [Електронний ресурс] zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2605-1 5.
4. Соколова К.О. Соціокультурні виміри театального менеджменту [Електронний ресурс] www.culturalstudies.in.ua.

Зайцев О.Д.,

заслужений працівник культури України,
аспірант кафедри культурології та
міжкультурних комунікацій Національної
академії керівних кадрів культури і мистецтв,
м. Ужгород

НОВАТОРСЬКА РОЛЬ МИКОЛИ КРИЧЕВСЬКОГО У РОЗВИТКУ ТЕАТРАЛЬНО-ДЕКОРАЦІЙНОГО МИСТЕЦТВА РУСЬКОГО ТЕАТРУ ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» В УЖГОРОДІ

У Закарпатському театральному мистецтві існує малодосліджена тема, пов'язана з оформленням вистав (театально-декораційне мистецтво). Сьогодні в рік сторіччя заснування професійного театру в місті Ужгород з'являється інтерес не лише до діячів театру, а також велика увагу приділяється представникам театально-декораційному мистецтву краю.

Театральна енциклопедія говорить: «Театально-декораційне мистецтво» – галузь образотворчого мистецтва, завданням якої є оформлення простору сцени і надання візуальної оправи театральній виставі за допомогою пластично – малярських